

BETÆNKNING

Afgivet af Udvalget for Kultur, Uddannelse, Forskning og Kirke

vedrørende

Forslag til Inatsisartutbeslutning om, at Naalakkersuisut pålægges, at udarbejde en national handlingsplan til at afhjælpe ordblindhed og læse/skrivesvaghed blandt unge og voksne.

(Medlem af Inatsisartut Andreas Uldum, Demokraterne)

Afgivet til forslagens 2. behandling

Kultur, Uddannelse, Forskning og Kirke Udvalget har under behandlingen bestået af:

Medlem af Inatsisartut Andreas Uldum, Demokraterne, næstformand

Medlem af Inatsisartut Harald Bianco, Inuit Ataqatigitt, suppleant

Medlem af Inatsisartut Hans Aronsen, Inuit Ataqatigitt

Medlem af Inatsisartut Ruth Heilmann, Siumut

Medlem af Inatsisartut Jens Immanuelson, Siumut, suppleant

Udvalget har efter 1. behandlingen den 27. september under EM2011 gennemgået forslaget.

Forslagets indhold og formål

Forslagets indhold og formål tager udgangspunkt i, at der afsættes midler til at rette fokus på ordblindes forhold og til at afhjælpe problemstillingen.

Forslagsstilleren gør rede for, at ordblindhed er en vedvarende funktionsnedsættelse, som har store konsekvenser for håndteringen af skriftsprog og derfor opleves ordblindhed som et stort handicap. Forslagsstilleren påpeger nødvendigheden af intensiv undervisning og IT-baserede læse- og staveværktøjer som afgørende for oplæring af ordblinde.

Forslagsstillerens begrundelse for forslaget er at, borgere med læse- og skrivevanskeligheder skal have den fornødne hjælp til, at tage skridt mod en kompetencegivende uddannelse. Dette vil senere hen gavne ved, at flere med kompetent uddannelse tilføres til det grønlandske arbejdsmarked.

1. behandling af forslaget af Inatsisartut

Naalakkersuisut

Naalakkersuisut var positiv indstillet for forslaget om, at Naalakkersuisut pålægges at udarbejde en national handlingsplan til at afhjælpe ordblindhed og læse/skrivesvagthed blandt unge og voksne.

Der findes i dag ingen tal for, hvor stor en del af den grønlandske befolkning, der har problemer med at læse eller skrive. I Danmark vurderes det, at mellem 5-15 % af arbejdsstyrken har læse- og/eller skriveproblemer i forskellige grad. Overfører man disse tal til Grønland, svarer det til, at ca. 2000 – 8000 personer skulle have disse problemer. Dette tal kunne med tanke på Grønlands store gruppe af ufaglært arbejdskraft dog nemt tænkes at være højere. Manglende læse- og skrivekundskaber gør det vanskeligt for mange at fungere optimalt både i privatlivet og i deres arbejde.

Naalakkersuisut's koalitionsaftale og Skatte og Velfærdskommissionens anbefalinger sigter mod, at enkelte får en uddannelse for at øge arbejdsindsatsen og blive selvforsyndende. Heri indgå, at der gennemføres målrettet indsats for at hjælpe personer med læse- og skrive vanskeligheder

Naalakkersuisut oplyser at, der i efteråret 2010 blev nedsat en arbejdsgruppe, som fik til formål at skaffe mere viden om emnet. Arbejdsgruppen fik en bevilling på 180.000 kr. fra Nordisk Ministerråd til afholdelse af en nordisk konference. Erfaringerne fra Norden vil Departementet for Uddannelse og Forskning bruge som inspiration til udformning af en national strategi for området.

Med udgangspunkt i Nordiske anbefalinger har Departementet for Uddannelse og Forskning til hensigt at starte et pilotprojekt med henblik på udarbejdelse af en national strategi på området.

Pilotprojektet vil blive sat i gang i samarbejde med danske uddannelsesinstitutioner som har erfaring på området. Naalakkersuisut forsikrer om, at pilotprojektet skal tage udgangspunkt i de lokale forhold.

Planen er at ansætte en projektleder, der over et år skal arbejde med blandt andet følgende opgaver:

- Indsamle viden, evt. i samarbejde med Ilisimatusarfik, om omfanget af problemet her i landet.

- Afdække hvilke eksisterende undervisningsmaterialer fra Norden vi kan bruge, samt igangsætte oversættelse af materiale til grønlandsk.
- Søge midler fra blandt andre Nordisk Ministerråd og EU til gennemførelse og udbredelse af diverse aktiviteter under projektet.
- Oprettelse og organisering af et videnscenter for området. Et sådant center kunne med fordel oprettes under eksisterende institutioner som f.eks. Inerisaavik, en udvalgt Piareersarfik, en efterskole, en højskole eller anden uddannelsesinstitution.
- I samarbejde med en jurist skal det klargøres, hvilke muligheder dyslektikere og læse- og skrivesvage har for støtte i henhold til lovens rammer. Særligt i forhold til Landstingsforordning nr. 7 af 3. november 1994 om hjælp til personer med vidtgående handicap og Landstingsforordning nr. 4 af 31. maj 2001 om Revalidering.
- Formalisere et tættere samarbejde med danske uddannelsesinstitutioner omkring udveksling af elever og viden, f.eks. Taleinstituttet i København og Brande Højskole, hvor man har specielt fokus på dysleksi.
- Igangsætte et samarbejde med Ilinniarfissuaq omkring uddannelse eller efteruddannelsetilbud til lærere, som efterfølgende kan afprøve undervisningstilbud.
- Etablere mulighed for at tage en test for dysleksi i Grønland.
- Under pilotprojektet skal der afprøves konkrete undervisningstiltag. Sådanne tiltag kunne finde sted på flere niveauer og f.eks. inddrage folkeskoler, virksomheder, højskoler, Piareersarfiit eller andre.
- Som afslutning på pilotprojektet skal en motivationskampagne igangsættes, hvor rollemodeller formidler mulighederne for uddannelse for læse- skrivesvage og ordblinde.

Naalakkersuisut lover at, kommunerne som jo har ansvaret for folkeskolen vil blive inddraget i projektets videre udvikling.

Naalakkersuisut har allerede sikret midler til projektet i 2011 gennem uddannelsesplanen og vil fortsat arbejde for at sikre projektets videreførelse i 2012 og årene frem.

Inuit Ataqtigiit

Inuit Ataqtigiit støtter forslaget og oplyser, at de ordblindes forening finder at det væsentligste er, at der skabes muligheder til de ordblinde for at kunne tage en uddannelse, på lige fod med resten af befolkningen. Et middel for at opnå dette kan være at udføre tests der kan give diagnosen dysleksi. Mulighed for at kunne tage en uddannelse, som vejen til et lettere og mere værdigt liv ligger således dybt i de ordblindes prioritering.

Siumut

Siumut støtter forslaget og mener, at der skal bruges målemetoder som allerede benyttes i andre lande og de offentlige skal køre et forsøgsprojekt, hvorved indsamlede erfaringer bruges til videre arbejde.

For at sikre udarbejdelsen af de ordblindes forhold opfordrer Siumut, Naalakkersuisut til at samarbejde med IMAK og KANUKOKA i forbindelse med arbejdsmæssige forhold for de kommende læreres ansættelsesforhold.

Siumut mener at, erfaringer med at tilbyde forskellige former undervisningstilbud i forskellige dele af landet påviser at behovet er højt.

Demokraatit

Demokraterne mener at mange lærere og pædagoger ikke har den fornødne viden til at kunne være opmærksom på problemstillingen. Manglende viden medfører manglende tidlig indsats for børn med ”mulige” læse- og skrivevanskeligheder. Demokraterne fremhæver at det er vigtigt at, overbevise samfundet om, at ordblindhed ikke er ensbetydende med dovenskab eller mindre begavelse, men et forhold, der kan gøres noget for at afhjælpe.

Atassut

Atassut støtter forslaget og mener, at udover Naalakkersuisuts planer om indsatsen for voksne ordblinde så bør indsatsen i Folkeskolen ikke glemmes. Atassut mener således, at det er vigtigt, at initiativerne i folkeskolen med henblik på at opspore og afhjælpe læse- og skrivevanskeligheder forbedres. Derudover mener Atassut, at man har et ansvar overfor den store gruppe af unge og voksne, der ikke har fået afhjulpet deres læse- og skrivevanskeligheder tidligt i deres tilværelse. Derfor skal vi hurtigst muligt afhjælpe deres læse- og skrivevanskeligheder.

Kattusseqatigiit Partiaat

Kattusseqatigiit Partiaat er enig og støtter forslaget i Naalakkersuisuts planer for indsatsen af handlingsplaner for ordblinde. Kattusseqatigiit Partiaat finder, at ordblindhed og læse og skrivesvagthed ikke forhindrer folks evner til håndværk og især bidrag til samfundet i hverdagen.

Udvalgets behandling af forslaget

Et enig udvalg opfordrer Naalakkersuisut til at få arbejdet sat igang snarest muligt. Der er ingen tvivl om at viden omkring ordblindhed vil danne bedre overblik over problemets omfang. Der vil være en positiv psykologisk effekt for personer med læse- og skrivevanskelighed til at, de kan komme videre til et mere værdigt liv. En formodning om antallet af ordblinde ligger efter det oplyste på 2000 – 8000. Tager vi udgangspunkt i Grønlandske forhold med en antagelse på omkring 20.000 ufaglært arbejdsdygtige indbyggere og beregner 5 – 15 % af dem, så vil ”antallet af ordblinde” i denne gruppe formodentlig ligge omkring 1000 – 3000 personer.

Antallet siger noget om, at problemstillingen bør tages alvorligt og derfor er udvalget glad for, at Naalakkersuisut i denne sammenhæng allerede har lagt planer for at gøre noget ved problemstillingen, og allerede har afsat midler i forbindelse med tiltag på reformen af uddannelsesområdet.

Udvalget skal opfordre Naalakkersuisut om, at orientere udvalget om status for arbejdet i FM12.

Forslagets økonomiske konsekvenser

Forslagsstilleren påtænker, at der stort set bruges halvandet AC årsværk på ca. 500.000 kr. og tolkebistand for udfærdigelsen af forslagets formål. Forslagsstilleren henstiller til at Departementet for Uddannelse, Forskning og Nordisk samarbejde tilføres midlerne, da udbyttet senere hen vil betale sig ved færre med læse- og skrive vanskeligheder.

Udvalgets indstillinger

Et enigt udvalg indstiller forslaget til vedtagelse

Med disse bemærkninger og med den i betænkningen anførte forståelse skal udvalget overgive forslaget til 2. behandling.

Andreas Uldum
Næstformand

Harald Bianco,
suppleant

Hans Aronsen

Ruth Heilmann

Jens Immanuelson,
suppleant